

ARENDAȘII DE IMPOZITE ÎN SANGEACUL TULCEA ÎN ANII ȘAPTEZECI AI SECOLULUI XIX

Sistemul arendării impozitelor în Imperiul Otoman a fost un element important al dezvoltării sale economice în secolul XIX. Cu câteva întreruperi în perioada tanzimatului și a unor încercări de reformă, s-a trecut în anii '60 și '70 ai secolului XIX la reglementări legale ale sistemului arendării impozitelor, mai ales în segmentul legat de colectarea zeciuiei pentru producția agricolă¹. Tratarea unui astfel de subiect presupune câteva clarificări de bază.

De curând, în istoriografia bulgară interesul pentru arendarea impozitelor și, mai ales, pentru participarea bulgarilor la tranzacțiile de afaceri și-a găsit un loc substanțial în cercetările întreprinse de St. Yaneva. Într-un șir de articole au fost tratate o serie de variante locale ale modului practic de funcționare a sistemului, iar în monografia ei privind această temă au fost urmărite în detaliu mecanismele interne, reglementările legale, schimbările apărute în timpul perioadei tanzimatului și participarea elitei renașterii bulgare la sistemul arendării impozitelor în Imperiul Otoman din secolul XIX². Contribuții la acest subiect au fost aduse și de unele cercetări ale Evgeniyei Davidova³.

Acest articol este destinat să completeze imaginea generală privind modul de funcționare a acestui gen de practici fiscale în sangeacul Tulcea, care cuprindea întreaga Dobroge de nord. Cu sprijinul unor documente otomane inedite va fi prezentată elita economică locală și cei mai importanți reprezentanți ai acesteia, care dispuneau de cel mai mare capital.

Înființat în urma reformei privind vilayetele din anul 1864 ca parte a vilayetului de la Dunăre, sangeacul a fost împărțit în kazale: Küstenca, Babadağ, Sulina, Hırsovo, Maçin și Mecidie. Până în anii '40 ai secolului XIX, Tulcea nu a fost centrul urban principal în această parte a vilayetului Silistra. Centre militar-strategice principale erau orașele Babadag și Isaccea. Deschiderea Dunării, după anul 1856, pentru navigația

* Dr. Nikolay Todorov, Muzeul Regional de Istorie Silistra, G. S. Rakovski Str. 24, 7500 Silistra; todorovnikolay@abv.bg.

¹ YANEVA 2011, p. 43; SHOW 1975, p. 422.

² YANEVA 2004; 2006; 2007; 2007 a; 2011.

³ DAVIDOVA 2007.

comercială a ridicat rolul Tulcei, care a devenit principalul port comercial la Dunăre și, bineînțeles, centrul administrativ al zonei.

La baza prezentului studiului se află un defter otoman inedit despre arenda impozitului în sangeacul Tulcea, pentru anii financiari 1289/1290 (1872/1873), păstrat în Departamentul Oriental al Bibliotecii Naționale⁴. Dimensiunea documentului este de 43,5 x 30 cm, scris de Rika, cu cerneală neagră și roșie. Fiecare pagină a defterului este împărțită în 8 coloane, scrise cu cerneală albastră. Ele indică numele arendașului de impozite, numele garantului său (kefil), localitatea din care a fost încasat impozitul și valoarea concretă a acestuia. Defterul cuprinde localitățile din întregul sangeac Tulcea, în număr de 232.

Numărul complet al arendașilor de impozite se ridică la 110 persoane, repartizate din punct de vedere religios după cum urmează: musulmani – 75, nemusulmani – 35, dintre care un evreu și patru armeni. Suma totală a impozitului se ridică la 6.129.554,5 groși. La însumarea localităților, cel care a scris a făcut însă o greșeală și a socotit suma totală la 6.212.554, 5 groși.

În anii '60 și '70 ai secolului XIX au apărut modificări în reglementările legale privind arendarea impozitelor. În anul 1872 guvernul a hotărât, la propunerea consiliului administrativ al vilayetului, să repartizeze satele acestei provincii, unul după altul, la centrele de kaza pentru arendarea impozitului, fără alte licitații în centrele sangeacului sau în vilayet, pentru un interval de doi ani. În așezările care nu puteau atinge nivelul zecuielii din anul anterior, zecuiuala a fost colectată de guvern⁵. În anul 1873 a fost, de asemenea, publicat în paginile ziarului „Dunav” o „*Nouă Lege despre Mezat*” – (Licitație)⁶. Scopul autorităților a fost acela de a face ordine în colectarea zecuielii, care deseori era însoțită de nereguli și ilegalități.

În continuare vom lua în considerare sumele plătite de arendași de impozite în timpul licitațiilor. Pentru o mai adecvată vedere generală, le vom clasifica după următoarea scală: până la 10.999 groși; 11.000 – 39.999 groși; 40.000 – 69.999 groși; 70.000 – 99.999 groși; mai mult de 100.000 groși.

Această clasificare va face posibilă evidențierea grupelor de arendași cu resurse financiare mai importante; pentru cei din grupa comercială cu

⁴ Biblioteca Națională „Sfinții Kiril și Metodiu” (NBKM), Departamentul oriental, F. Tch 53/13. (În continuare – NBKM-OrO). Mulțumesc dnei docent doctor Gergana Georgieva (de la Universitatea Veliko Târnovo) pentru ajutorul acordat la descifrarea documentului.

⁵ YANEVA 2007, p. 418.

⁶ Ziarul „Dunav”, anul IX, nr. 776, 20 mai, 1873, pag. 1.

resurse financiare mijlocii și mai reduse, va fi evidențiată diferențierea interioară. Datele din defter vor fi completate cu informații din alte documente otomane-turcești care enunță o parte a arendașilor de impozite.

Conform grupării amintite, persoanele sunt repartizate, ținând cont de sumele investite pentru achitarea zeciuiei, după cum urmează:

Tabelul 1: Numărul persoanelor, pe baza sumei investite pentru achitarea zeciuiei în sangeacul Tulcea:

Suma	Până la 10.999 groși	11.000–39.999 groși	40.000–69.999 groși	70.000–99.999 groși	Peste 100.000 groși
Numărul persoanelor	15	46	27	9	13

Înainte de a începe analiza cifrelor, vom adăuga, de asemenea, informații privind apartenența religioasă a arendașilor de impozite din aceste categorii:

Tabelul 2: Apartenența religioasă arendașilor de impozite:

Suma	Musulmani	Nemusulmani	Total
Până la 10.999 groși	7	8	15
11 000–39 999 groși	35	11	46
40 000–69 999 groși	18	9	27
70 000–99 999 groși	7	2	9
Peste 100 000 groși	9	4	13

Simpla participare la arendarea impozitelor este un indiciu privind existența unor capitaluri libere la persoanele apărute la licitații. Poate că acest gen de afacere era pentru unii dintre ei un adaos la alte activități lucrative. Din punct de vedere al sumelor investite în achitarea zeciuiei, aceste categorii pot fi împărțite și după calitatea lor.

Multezimii – (arendășii de impozite) din prima grupă – (până la 10.000 de groși) pot fi calificați ca aparținând categoriei inferioare a arendașilor de impozite, care dispuneau de mai puțini bani, iar pentru ei se poate presupune că era o activitate complementară. Valoarea medie a sumelor investite de ei se ridică la 5.046 groși. De interes deosebit sunt cei doi stareți ai mănăstirilor Celic Dere și Cocoș – Papas Tanaș (Atanasiy) și Papas Angel, care își achitau ei înșiși zeciuiala, respectiv 5.750 și 5.500 groși⁷. Nu este sigur dacă era o practică uzuală la mănăstiri ca stareții să apară și ca arendași ai zeciuiei datorate de ei, sau dacă este

⁷ TONEV *et alii* 2001, p. 280; 293.

un caz atipic, dar această informație completează ideea participării clerului la astfel de practici de afaceri. Acesta era un rol atipic pentru reprezentanții clerului. Starețul mănăstirii Cicoș nu avea garant, iar Ligor din Brașov era kefil al arhimandritului Atanasii, stareț al mănăstirii Celic Dere.

De acest grup aparținea și un armean - Küstengali Bedros, care achita zeciuiala satului Ilah Kapu, la nivelul de 7.600 groși.

Cea de-a doua grupă (11.000-39.999 groși) cuprindea 46 de persoane și era cea mai numeroasă. Nemusulmanii reprezentau 31% dintre arendașii de impozite. Tabelul următor cuprinde numele acestora, alături de garanții lor, precum și numărul satelor, a căror zeciuială era achitată. Cu aceste date vom clarifica relațiile de afaceri dintre arendașii de impozite și cetățenii așezărilor.

Tabelul 3: Nemusulmani și garanții lor care aparțin grupei de la 11.000 până la 39.999 groși:

Arendaș de impozite	Garant	Numărul satelor arendate	Suma
Tulçalı Lüskan	Mihal Hacı Constantin	1	16.050
Bakal Dimitri	Bakal Vangel	2	17.800
Tulçalı Ivanço	Tulçalı Kürkçibaşı Vilcu	1	18.565
Lazar Çorbaci	Tulçalı Ekmekçibaşı Dimitraki	1	20.300
Todor Hristo	Hristo Nikola	1	23.650
Tulçalı Stoyko	Tulçalı Lüskan Konstantin	4	24.325
Mecedieli Raiço	Mecedieli (?) Oğlu Ivanço	1	59.000
Kir Konstantin	Aleksi	1	32.500
Tulçalı Arslan Dimitri	Tulçalı Ligor	1	36.200
Hacı Konstantin Oğlu Mihal	Lüskan	1	36.450
Küstencali Yahudu Elizer	... ⁸	1	18.800
Hamparsun Ağa	Stefan Ağa	1	21.150

⁸ Numele este ilizibil.

Se poate observa pentru început că la arendarea impozitului participau și rude – în acest caz tatăl și fiul, Hacı Konstantin Oğlu Mihal, Mihal Oğlu Hacı Konstantin, care aveau îndelungate relații de afaceri cu Tulçalı Lüskan. Cel din urmă era însă și fiul lui Hacı Konstantin, cunoscut din documentele bulgare ca Lütscan Hacı Konstantinov – un cunoscut cetățean al Tulcei, donator și participant la disputele naționale bisericești.

După înființarea consiliului diocezei, după 1870, a devenit membru al acestuia⁹. Fratele lui, Mihal Hacı Konstantinov, era membru al consiliului local Tulcea, înființat în anul 1860, iar în 1868 a devenit administrator al bisericii „Sf. Gheorghe”¹⁰. Acest caz are o semnificație deosebită și demonstrează cum puterea economică a tatălui era transferată la moștenitorii săi și rămânea *de facto* în familie. Fiii au devenit garanți unii pentru ceilalți, iar în unul dintre cazuri unul dintre fii era garantul tatălui Hacı Konstantin. Probabil că Lütscan era fiul mai mare, pentru că era Hacı, ca tatăl său, ceea ce solicita un anumit interval de timp.

În ciuda interdicției exprese ca kefilii să ia parte la arendarea impozitului, conform defterului cercetat aceasta era o practică obișnuită. Poate fi, de asemenea, observată și o garantare reciprocă la persoane care practicau aceeași ocupație. În această situație erau doi comercianți de alimente, Dimitri și Vangel. Reprezentanți ai meșteșugarilor și anume în poziții înalte în breaslă, existau și printre garanți - Ekmekçibaşı și Kürkçibaşı - (brutar și blănar).

În structura ocupațională din Tulcea Ekmekçiler und Kürkçüler - (brutari și blănari) erau cele mai preferate meșteșuguri, cu venituri relative mari. Toate acestea indică faptul că o parte a arendașilor de impozite și garanții lor, în afara posibilităților economice din acest gen de operațiuni financiare, ocupau diferite poziții în cadrul autorităților administrative locale. Aceste poziții le-au permis deseori ocazia unor câștiguri ușoare sau le garantau achitarea zeciuiei pentru așezările dorite de ei, din care obțineau anumite câștiguri sigure. Legăturile cu puterea le oferea o anumită siguranță privind afacerile întreprinse de ei.

Printre arendașii de impozite musulmani care aparțineau acestei categorii impresionează prezența susținută a unor Ağa (21), de asemenea un Bey (Hırsovali Murad Bey), un Çavuş (sergent) (Isakçali Hasan Çavuş) și un Mullah - Suleyman, care achita zeciuiala a două sate, în sumă de 31.000 groși. Pentru doi dintre musulmanii arendași de impozite - Tulçalı Hacı Mahmud și Tulçalı Mustafa Ağa, garantul era

⁹ TONEV *et alii* 2001, p. 251.

¹⁰ TONEV *et alii* 2001, p. 14; 39.

Ekmekçibaşî Dimitraki, deja amintit în tabel. Isakçali Hasan Cavuş achita zeciuiala pentru satul Parcheş, în sumă de 25.000 de groşi, fiind garantat de Haci Veliko. În acest caz este foarte probabil vorba de Haci Veliko Stefanov, unul dintre cei mai importanţi donatori pentru şcoala şi biserica din Tulcea.

Grupa de la 40.000 până la 69.999 groşi era constituită din 27 de persoane, dintre care 18 erau musulmani şi 9 nemusulmani. Aici, printre ultimii, îl regăsim pe Lütscan Haci Konstantinov, dar de data aceasta în rolul arendaşului de impozite pentru satul Congaz, în sumă de 53.485 groşi, cu garant – fratele său Mihal Haci Konstantin. În acelaşi timp, acesta din urmă achita zeciuiala a trei sate (Destemal, Eskibaba und Soganaf), şi anume din nou prin garanţia fratelui său Lütscan. Tulçalî Yani a luat prin mezat (licitaţie) satul Beştepe pentru suma de 41.000 de groşi, garantat de Tulçalî Bakal Vangel, pe care îl întâlnim a doua oară în acest rol. Interesante sunt relaţiile de afaceri dintre Babadakli Arif Efendi şi Kürkcü - (blănarul) din Tulcea – Vilço. Arendaşul de impozite din Babadag s-a angajat cu zeciuiala pentru trei sate în cazaua Tulcea şi Babadag - Pirlita, Kupeli şi Dautça în sumă de 43.450 groşi; pentru primele două sate garant pentru afacere era Tulçalî Kürkcü Baş Vilçu (maistru blănar), iar pentru cel de-al treilea sat probabil fiul ultimului Tulçalî...Oğlu¹¹ Vilçu.

Acest exemplu este dovada unei alte practici neconvenţionale, asupra căreia ne informează defterul cercetat. Este evident că relaţiile de afaceri ale tatălui – arendaşul de impozite Arif Efendi din Babadag – sunt transmise treptat fiului său, sau acesta a participat la acelaşi nivel cu tatăl său. Totodată, a moştenit de la el ocupaţia de Kürkcü - (blănar).

Unul dintre arendaşii de impozite nemusulman din această categorie era armeanul Mecedieli Garabet, care achita zeciuiala satului Ilahkapu, în sumă de 40.000 de groşi.

Tulçalî Vangel, anterior deja amintit în rolul său de garant, a apărut de asemenea de două ori ca garant al unui alt arendaş de impozite din Tulcea - Salih Efendi. Acesta achita zeciuiala satelor Alibey şi Gercelik, în sumă totală de 42.000 de groşi.

În acest caz se constată parteneriate trainic stabilite. În suita de sume prezentate este impresionant că a existat un număr mai însemnat de nemusulmani – garanţi ai arendaşilor de impozite – comparativ cu musulmanii, investitori de bani în sumă mai redusă.

Aici a fost înregistrat un mulah – Mehmet, care achita zeciuiala satului Peçeneg, în sumă de 51.750 de groşi şi un fiu al mulahului - Mollacizade Ali Bey. Ultimul era arendaşul zeciuielii oraşului Măcin, în

¹¹ Numele este ilizibil.

sumă de 54.500 de groși și ai satului Umurlar, în sumă de 5.650 de groși. Atât în cazul clerului creștin, cât și la musulmani, se constată un interes susținut privind acest gen de practici de afaceri și participarea activă la acestea. De acest grup a aparținut și un Çavuş – Mahmud, care prin mezat (licitație) a obținut achitarea impozitului pentru satul Cataloi, în sumă de 47.460 de groși.

În grupul de la 70.000 pînă la 99.999 de groși regăsim 9 persoane, printre ei doi nemusulmani. Armeanul Babadakli Artün achita zeciuiala a patru sate, în sumă totală de 85.275 de groși, iar cel de-al doilea nemusulman, al cărui nume încă trebuie clarificat din document, achita zeciuiala a patru sate, în sumă de 71.850 de groși. Peste 90.000 de groși investeau următorii musulmani: Mehmed Ağa din Mecidie (98.751 groși), Ahmed Ağa din Hırsovo (91.950 groși), Mullah Ömer din Mecidie (91.100 groși). Numai Ahmed Ağa a apărut la licitație cu un Kefil - nemusulman - Kir Konstantin.

Cei mai importanți arendași de impozite, aparținând categoriei de peste 100.000 de groși, erau 13 persoane, dintre care 9 musulmani și 4 nemusulmani. Din această categorie se poate presupune cu temei că făceau parte reprezentanți ai elitei de afaceri sau unii dintre cei mai bogați locuitori ai centrelor de kaza din sangeacul Tulcea. În privința locului lor în dezvoltarea economiei orășenești, vom cita numele lor împreună cu numărul de așezări arendate, precum și sumele investite în acest scop.

Tabelul 4: Arendași de impozite care au investit mai mult de 100.000 de groși în achitarea zeciuiei:

Arendași de impozite	Numărul așezărilor	Suma
Avadliş Ağa	6	475.000
Tulçalı Keresteci Izzet Efendi	14	427.500
Tulçalı Arnaud Sadık Ağa	9	289.290
Maçinli Mahmud Efendi	6	206.250
Tulçalı Laz Mehmed Efendi	3	180.525
Küstencali Ziyaeddin Efendi	9	177.000
Panayot Vilku	6	158.990
Küstencali Ibrahim Efendi	2	145.500
Küstencali Kerim Efendi	5	145.000
Küstencali Dimitraki	4	142.700
Babadakli Iliya	3	142.250
Tulçalı Dimitri Arslan	5	126.846
Arnaud... ¹² Ağa	1	115.700

¹² Numele este indescifrabil.

Mai întâi se observă că în afara celor mai mari sume pentru arenda impozitelor, în această grupă se regăsește și cel mai mare număr de sate achitate, ceea ce indică faptul că aceasta era activitatea de afaceri principală a persoanelor menționate. Posibilitatea de a acorda sume atât de mari și ca arendarea impozitelor să fie o activitate adiacentă, rămâne minimă. Garanții unei părți a arendașilor de impozite musulmani erau originari din grupe etno-confesionale diferite: Tulçalı Arnaud Sadık Ağa avea ca kefil pe Babadakli Todor Çorbaci; Avadliş Ağa, care achita zeciuală pentru Tulcea, în sumă de 180.000 de groși, avea ca garant pe Stefan Ağa. De asemenea, în privința unei părți a arendașilor de impozite s-au înregistrat câte doi garanți.

Pe baza acestor cifre pot fi trase câteva concluzii importante privind funcționarea sistemului de arendare a impozitelor. În primul rând se constată completa nerespectare a normelor legale care reglementau funcția și drepturile garanților. În acest caz este vorba de un mare număr de kefilii (garanți), care în același timp erau și arendași de impozite. Cei din urmă alegeau de cele mai multe ori astfel de persoane ca garanți, care erau originari din același grup etnic sau religios, dar nu sunt rare cazurile în care arendașii de impozite musulmani aveau nemusulmani ca garanți. La armeni se observă o tendință ca garanții să fie de aceeași origine etnică.

Arendașii de impozite care au investit cele mai mari sume (mai mult de 100.000 de groși) achitau zeciuală a 73 de așezări, care constituie exact o treime a tuturor localităților. Acest fapt indică marile disponibilități ale acestei categorii de mültezimen (arendăși de impozite). Cifra completă a arendașilor de impozite nemusulmani se ridică la un sfert dintre toți arendașii de impozite. Această situație demonstrează că nemusulmanii care participau la arendarea impozitelor dispuneau de posibilități mai reduse, cu excepția a trei persoane care investeau mai mult de 100.000 de groși.

Defterul cercetat descrie o serie semnificativă de reprezentanți ai elitei locale de afaceri. Erau mai ales persoane cu resurse financiare substanțiale, care ocupau sau ocupaseră, în trecut, poziții administrative. Prezența unor clerici creștini sau musulmani este, de asemenea, importantă în ceea ce privește modul practic de funcționare a sistemului de arendare a impozitelor.

Disponibilitatea de a participa la acesta cu sume considerabile indică și situația lor financiară. Aceasta demonstrează că, alături de obligațiile religioase pe care le aveau fiecare conform religiei lor, se ocupau deseori, cu activități economice, care le aduceau venituri suplimentare. Prezența unor meșteșugari printre arendașii de impozite completează și ideea combinării mai multor activități, cu scopul asigurării unei stabilități financiare, care la rândul ei demonstrează o anumită evoluție. Se pare că

veniturile din meșteșuguri nu erau singurele surse de venituri în această categorie de lucrători. Este deosebit de important să identificăm nivelul proprietății arendașilor de impozite, statutul lor social și participarea lor la autoritățile locale conducătoare. Numai astfel se poate contura complet locul lor în structura ierarhică a societății.

În noua lege din 1873 era menționat expres ca persoane care participau la licitații să fie "bogate" și că ceea ce trebuiau să achite, sau cu ce deveneau garanți, *"nu trebuia să depășească dimensiunea stării lor"*¹³. Dispunem de documentul care conține îndatoririle plătite pentru un interval de cinci ani (altı senelik virgü ilmühaber) a unuia dintre arendașii bulgari, locuitor din Tulcea, Dimitri, fiul lui Arslan, care a investit 126.846 de groși pentru arendarea impozitelor pentru cinci sate¹⁴.

Probabil că demersul său a fost anulat și de aceea documentul a fost însemnat cu o linie diagonală, totuși se arată bunurile imobile posedate de el la un moment dat, valoarea lor și impozitul plătit pentru ele (Vergi). Valoarea totală a imobilelor posedate de Dimitri, fiul lui Arslan, se ridică la 133.500 de groși.

În tabelul următor enunțăm felul imobilelor, valoare lor și veniturile realizate din acestea.

Tabelul 5: Imobiliare, posedate de Dimitri, fiul lui Arslan din Tulcea

Felul imobieliarelor	Valoare / în groși	Venituri/ în groși
Casă	10 000	1250
Casă	12 500	0
Casă	12 000	1250
Casă	24 000	2500
Magazin	15 000	2000
Magazin	5000	550
Magazin	10 000	1500
Magazin	10 000	1000
Magazin	6000	900
Magazin	10 000	1350
Magazin	2500	0
Grajd	2500	350
Hambar de grâne	2500	350
Hambar de grâne	2500	300
Hambar de grâne	4000	750

¹³ Ziarul „Dunav“, an IX, nr. 776, 20 mai, 1873, pag. 1.

¹⁴ NBKM-Or.O, F. Tch 58/1, pag. 5

Hambar de grâne	5000	750
Total	133 500	14 800

Documentul cercetat arată o variantă locală a funcționării practice a sistemului de arendare a impozitelor și evidențiază un eșantion reprezentativ al elitei locale de afaceri. Rezultă clar cât de multilaterală era aceasta în privința ocupațiilor și a religiilor. Mai numeroși sunt musulmanii, ceea ce este de înțeles datorită poziției lor dominante. Este interesant că alături de reprezentanții lor și meșteșugari, regăsim și reprezentanți ai clerului care se ocupau de arendarea impozitelor.

TAX FARMERS IN TULCHA SANDZHAK IN THE '70S OF THE 19TH CENTURY

Abstract

The present article aims to review the tax farming problem in the Ottoman empire in the 70's of the 19th century. Recently in the Bulgarian historiography the interest in tax farming and mainly the participation of Bulgarians in these economic operations found a serious place in the researches of Sv. Yaneva and Evgeniya Davidova.

The current research target is to complete the overall picture of this type of fiscal practices functioning on Tulcha Sandzhak territory, which covers the whole Northern Dobrudzha.

The article is based on unpublished Ottoman defter for tax farming of the tithe in Tulcha Sandzhak for the fiscal year 1289/1290 (1872/1873), kept in the Oriental department of the National Library. The overall number of tax farmers totals 110 people divided in religious indication as follows: Muslims – 75, non-Muslims – 35, of which a Jew and four. The total amount of the tithe is 6,129,554.5 grosh.

The researched defter outlines a significant range of representatives of the local business elite. They are mainly persons with considerable financial abilities, often occupying or had occupied administrative positions. The accumulated funds from the Tax farmers allow them to better integrate in the Ottoman managerial system. Often they become intermediaries between the local society and the government or even take part in the local managerial bodies.

What is notable in the present document is that significant parts of the kefiles in specific periods are members of the local administrative councils and judiciaries created after the vilayet reform. Commitment is observed between the authorities and the financial abilities of the tax farmers and their guarantors.

The researched document indicates one local variation of the practical system functioning for tax farming and demonstrates a sampling of the local business elite.

Keywords: Tax Farmers, Tulcha Sandzhak, kefils, Ottoman Empire

BIBLIOGRAFIE

DAVIDOVA 2007 – Евгения Давидова, Търговски капитал и откупуване на данъци в Османската империя през третата четвърт на XIX в. - Исторически преглед, 3–4/ 2007, p. 64–76.

TONEV et alii 2001 – В. Тонев, Н. Запрянова-Пенева, Р. Липчев, С. Димитрова, Ц. Нушев, Извори за историята на Добруджа 1853–1878. Български документи. Т.3. Sofia, 2001.

Salnâme-i Vilâyet-i Tuna, 1285, Def'a 1. (în turco-otomană)

Salnâme-i Vilâyet-i Tuna, 1286, Def'a 2. (în turco-otomană)

Salnâme-i Vilâyet-i Tuna, 1287, Def'a 3. (în turco-otomană)

Salnâme-i Vilâyet-i Tuna, 1288, Def'a 4. (în turco-otomană)

Salnâme-I Vilâyet-i Tuna, 1289, Def'a 5. (în turco-otomană)

SHAW 1975 - Stanford Shaw, The nineteenth-century Ottoman tax-reform and revenue system. – International Journal of Middle East Studies, 6/1975, p. 421–459.

TODOROV 1963 – Николай Тодоров, Социално-икономически облик на Варна през 60-те и 70-те години на XIX в. - Известия на варненското археологическо дружество, 14/1963, p. 119–141.

YANEVA 2004 – Светла Янева, Фискални практики и откупуване на данъци в Търновско през 40-те – 50-те години на 19 в. (Из тефтерите на хаджи Минчо хаджи Цачев).- Исторически преглед, 5–6/2004, p. 166–178.

YANEVA 2006 – Светла Янева, Нови данни за откупваческата дейност на Чалъкови.- Bulgarian Historical Review, 1–2/2006, p. 596–606.

YANEVA 2007 – Светла Янева, Към практическото функциониране на системата за откупуване на данъци в края на 60-те и началото на 70-те години на XIX век – „търгуването“ на десятка на каза Кюстендил. - Историята и книгите като приятелство. Сборник в памет на Митко Лачев, Sofia., 2007.

YANEVA 2007a – Светла Янева, Откупваческата дейност на братята Хаджитошеви през втората половина на XIX в. - Исторически преглед, 5–6/2007, p. 54–64.

YANEVA 2011 – Светла Янева, Българи-откупвачи на данъци във
фискалната система на Османската империя. Към историята на
българския делови и социален елит през XIX в. Sofia., 2011.